

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 6.10.2004
COM (2004) 656 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ**

**Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόοδο της Τουρκίας προς την
προσχώρηση**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πρόοδο της Τουρκίας προς την προσχώρηση

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας χρονολογούνται από παλιά. Το 1963 η Τουρκία και η ΕΟΚ συνήψαν συμφωνία σύνδεσης στην οποία γινόταν μνεία μίας προοπτικής πλήρους προσχώρησης. Το 1995 συνήφθη τελωνειακή ένωση και, τον Δεκέμβριο 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι αποφάσισε ότι η Τουρκία είναι υποψήφια για προσχώρηση στην ΕΕ. Εξάλλου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης του Δεκεμβρίου 2002 στα συμπεράσματα του αναφέρει ότι «εφόσον το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου 2004, βάσει έκθεσης και σύστασης της Επιτροπής, αποφασίσει ότι η Τουρκία πληροί τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αρχίσει χωρίς καθυστέρηση ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία». Τα συμπεράσματα αυτά επιβεβαιώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών του Ιουνίου 2004.

Κατά το παρελθόν, σε σημαντικές περιόδους της ευρωπαϊκής ιστορίας, η Τουρκία αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα των ευρωπαϊκών πραγμάτων. Η Τουρκία είναι μέλος όλων των λοιπών σημαντικών ευρωπαϊκών οργανισμών και, από τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού γίνεσθαι.

Στο πλαίσιο της εντολής που δόθηκε στην Κοπεγχάγη το 2002, η παρούσα ανακοίνωση περιλαμβάνει τη σύσταση της Επιτροπής και σε παράρτημα τα συμπεράσματα της περιοδικής έκθεσης για την Τουρκία. Στην περιοδική έκθεση καταγράφεται η πρόοδος που σημείωσε το τελευταίο δωδεκάμηνο η Τουρκία στην πορεία προσχώρησης. Εξετάζονται επίσης οι επιδόσεις της Τουρκίας όσον αφορά τα πολιτικά και οικονομικά κριτήρια της προσχώρησης από την απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι το 1999 και μετά. Η σύσταση και τα συνοδευτικά έγγραφα θα αποτελέσουν τη βάση προκειμένου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να λάβει μία απόφαση μείζονος πολιτικής σημασίας για το μέλλον της ΕΕ.

Παράλληλα, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής έχουν προχωρήσει σε αξιολόγηση των θεμάτων που ανακύπτουν από την προοπτική προσχώρησης της Τουρκίας. Τα συμπεράσματα της αξιολόγησης αυτής περιλαμβάνονται στην παρούσα ανακοίνωση.

Βάσει των προαναφερθέντων, παρουσιάζεται στη συνέχεια μία στρατηγική τριών πυλώνων. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τη συνεργασία με στόχο να ενισχυθεί και να στηριχθεί η διαδικασία μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία, και ιδίως η αδιάκοπη εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης. Η συνεργασία αυτή θα βασιστεί, αφενός, σε μία αναθεωρημένη εταιρική σχέση για την προσχώρηση, η οποία θα καθορίζει κυρίως τις προτεραιότητες της διαδικασίας μεταρρύθμισης, και, αφετέρου, σε μία αναβαθμισμένη προενταξιακή στρατηγική. Στον δεύτερο πυλώνα προτείνονται συγκεκριμένοι όροι για τη διεξαγωγή των ενταξιακών

διαπραγματεύσεων με την Τουρκία. Παρουσιάζονται ορισμένες προκαταρκτικές ενδείξεις για την προετοιμασία των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, εφόσον ληφθεί μία τέτοια απόφαση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο. Στον τρίτο πυλώνα προτείνεται ένας ουσιαστικά ενισχυμένος πολιτικός και πολιτισμικός διάλογος, με σκοπό την προσέγγιση των λαών των κρατών μελών της ΕΕ και της Τουρκίας. Η προσχώρηση της Τουρκίας θα απαιτήσει εις βάθος προετοιμασία προκειμένου να καταστεί δυνατή η ομαλή ενσωμάτωση σε μία διαμορφωμένη πραγματικότητα πενήντα ετών ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Θα είναι μία συνεχής διαδικασία, για τα αποτελέσματα της οποίας δεν υπάρχουν εκ των προτέρων εγγυήσεις. Ανεξάρτητα από την έκβαση των διαπραγματεύσεων ή την επακόλουθη διαδικασία κύρωσης, οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας πρέπει να διασφαλίζουν ότι η Τουρκία θα παραμείνει πλήρως προσδεδεμένη στις ευρωπαϊκές δομές.

2. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

Μετά από δεκαετίες σποραδικών αλλαγών, στην Τουρκία συντελέσθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την σύγκλιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα στον νομοθετικό και θεσμικό τομέα, ειδικότερα μετά τις εκλογές του 2002. Οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις περιέχονται σε δύο μεγάλες αναθεωρήσεις του Συντάγματος, το 2001 και το 2004, και σε οκτώ νομοθετικές δέσμες που εγκρίθηκαν από το Κοινοβούλιο μεταξύ Φεβρουαρίου 2002 και Ιουλίου 2004. Οι σχέσεις πολιτικής και στρατιωτικής εξουσίας εξελίσσονται προς την κατεύθυνση των ευρωπαϊκών προτύπων. Σημαντικές αλλαγές έχουν γίνει και στο δικαστικό σύστημα, μεταξύ των οποίων και η κατάργηση των δικαστηρίων κρατικής ασφαλείας. Εν τω μεταξύ, συνεχίζεται η μεταρρύθμιση της δημόσιας διοίκησης. Όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, η Τουρκία αναγνωρίζει την υπεροχή του διεθνούς και του ευρωπαϊκού δικαίου. Έχει σε μεγάλο βαθμό ευθυγραμμιστεί με τις διεθνείς συμβάσεις και αποφάσεις, για παράδειγμα, με την πλήρη κατάργηση της θανατικής ποινής και την αποφυλάκιση προσώπων που είχαν καταδικαστεί για μη βίαιη έκφραση της γνώμης τους. Αν και εξακολουθούν να ισχύουν ορισμένοι περιορισμοί στην πράξη, το εύρος των θεμελιωδών ελευθεριών που απολαμβάνουν οι τούρκοι πολίτες, όπως η ελευθερία έκφρασης και η ελευθερία του συνέρχεσθαι, έχει επεκταθεί σημαντικά. Η κοινωνία των πολιτών έχει ισχυροποιηθεί. Έχουν αρχίσει να αναγνωρίζονται τα πολιτισμικά δικαιώματα των Κούρδων. Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης έχει αρθεί σε όλη τη χώρα· αν και η κατάσταση στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας παραμένει δύσκολη, η διαδικασία ομαλοποίησης έχει ήδη ξεκινήσει. Τέλος, όσον αφορά τον ενισχυμένο πολιτικό διάλογο, η τουρκική εξωτερική πολιτική συμβάλλει θετικά στην περιφερειακή σταθερότητα.

Η Τουρκία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την πολιτική μεταρρύθμιση, ειδικότερα μέσω εκτεταμένων συνταγματικών και νομοθετικών αλλαγών που υιοθετήθηκαν τα τελευταία χρόνια, εναρμονιζόμενη με τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Ωστόσο, δεν έχουν τεθεί ακόμη σε ισχύ ο νόμος περί οργανώσεων, ο νέος Ποινικός Κώδικας και ο νόμος περί δευτεροβάθμιων δικαστηρίων. Επιπλέον, δεν έχουν ψηφιστεί ακόμη ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, η νομοθεσία για τη σύσταση δικαστικής αστυνομίας και ο νόμος για την εκτέλεση ποινών και μέτρων.

Η Τουρκία καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για την ορθή εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων αυτών. Παρ' όλα αυτά, η εφαρμογή της νομοθεσίας πρέπει να

παγιωθεί και να διευρυνθεί ακόμη περισσότερο. Αυτό αφορά κυρίως την πολιτική μηδενικής ανοχής έναντι των βασανιστηρίων και των κακοποιήσεων, καθώς και την ενίσχυση και εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την ελευθερία έκφρασης, τη θρησκευτική ελευθερία, τα δικαιώματα των γυναικών, τα συνδικαλιστικά δικαιώματα και τα δικαιώματα των μειονοτήτων.

Λαμβανομένης υπόψη της συνολικής προόδου που συντελέστηκε όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις, και υπό την προϋπόθεση ότι η Τουρκία θα θέσει σε ισχύ την προαναφερθείσα εκκρεμούσα νομοθεσία, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Τουρκία πληροί επαρκώς τα πολιτικά κριτήρια, και συνιστά την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων.

Η μη αναστρεψιμότητα της διαδικασίας μεταρρυθμίσεων και η εφαρμογή της, κυρίως όσον αφορά τις θεμελιώδεις ελευθερίες, θα πρέπει να επιβεβαιωθούν εντός μακρύτερου χρονικού ορίζοντα. Επιπλέον, καθώς το κεκτημένο σχετικά με τα πολιτικά κριτήρια θα συνεχίσει να αναπτύσσεται, ειδικότερα ως απόρροια του Συντάγματος της Ευρώπης, η Τουρκία θα πρέπει να ακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις αυτές.

Η Τουρκία έχει στηρίξει και εξακολουθεί να στηρίζει ενεργά τις προσπάθειες επίλυσης του κυπριακού προβλήματος· συγκεκριμένα, η Τουρκία συμφώνησε στη λύση που προτάθηκε μέσω του ειρηνευτικού σχεδίου του Γενικού Γραμματέα των ΗΕ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου 2004 κάλεσε την Τουρκία να διεξαγάγει διαπραγματεύσεις με την Επιτροπή, εξ ονόματος της Κοινότητας και των 25 κρατών μελών της, σχετικά με την προσαρμογή της συμφωνίας της Άγκυρας προκειμένου να ληφθεί υπόψη η προσχώρηση των νέων κρατών μελών. Η Επιτροπή αναμένει θετική ανταπόκριση εκ μέρους της Τουρκίας στο σχέδιο πρωτοκόλλου σχετικά με τις αναγκαίες προσαρμογές, το οποίο της διαβιβάστηκε τον Ιούλιο 2004. Επιπλέον, υπογραμμίζεται ότι όλες οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις διεξάγονται στο πλαίσιο διακυβερνητικής διάσκεψης στην οποία συμμετέχουν όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.

Τα πλήρη συμπεράσματα της περιοδικής έκθεσης, που καλύπτουν επίσης την πρόοδο της Τουρκίας όσον αφορά τα άλλα κριτήρια προσχώρησης, περιέχονται στο *Παράρτημα : Συμπεράσματα της περιοδικής έκθεσης για την Τουρκία*.

3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Η προσχώρηση της Τουρκίας στην Ένωση εμπεριέχει πολλές προκλήσεις τόσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και για την Τουρκία. Με σωστή διαχείριση, θα μπορούσε να προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες και στα δύο μέρη. Όπως δείχνει και η αξιολόγηση των θεμάτων που ανακύπτουν από την προοπτική προσχώρησης της Τουρκίας, οι αναγκαίες προετοιμασίες για την προσχώρηση θα διαρκέσουν κάλλιστα μία δεκαετία. Κατά την περίοδο αυτή, καθώς η ΕΕ θα εξελίσσεται, η Τουρκία θα πρέπει να προβαίνει σε ριζικότερες ακόμη αλλαγές. Το κεκτημένο θα εξακολουθήσει να αναπτύσσεται ανταποκρινόμενο στις ανάγκες μιας ΕΕ με 27 ή και περισσότερα μέλη. Η ανάπτυξη αυτή ενδέχεται επίσης να προεξοφλήσει τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που συνεπάγεται η προσχώρηση της Τουρκίας.

Βασιζόμενη στις γνώσεις και στις σημερινές πολιτικές της ΕΕ, η Επιτροπή εντόπισε τα ακόλουθα κύρια θέματα που χρήζουν περαιτέρω μελέτης και ανάλυσης τα ερχόμενα έτη:

- Η προσχώρηση της Τουρκίας θα είναι διαφορετική από όλες τις προηγούμενες διευρύνσεις λόγω του συνδυασμού των επιπτώσεων που θα προκύψουν από το πληθυσμιακό και γεωγραφικό μέγεθος της Τουρκίας, από την γεωγραφική της θέση και τις δυνατότητες της χώρας σε οικονομικό επίπεδο, σε θέματα ασφάλειας και σε στρατιωτικά θέματα. Οι παράγοντες αυτοί παρέχουν στην Τουρκία τη δυνατότητα να συμβάλλει στην περιφερειακή και διεθνή σταθερότητα. Η προοπτική της προσχώρησης πιστεύεται ότι θα οδηγήσει σε βελτίωση των διμερών σχέσεων μεταξύ της Τουρκίας και των γειτόνων της, σύμφωνα με την αρχή της συμφιλίωσης επί της οποίας βασίζεται η ΕΕ. Οι προσδοκίες όσον αφορά τις πολιτικές της ΕΕ έναντι αυτών των περιοχών θα αυξηθούν επίσης, λαμβανομένων υπόψη των υφιστάμενων πολιτικών και οικονομικών δεσμών της Τουρκίας με τους γείτονές της. Πολλά θα εξαρτηθούν από τον τρόπο με τον οποίο η ίδια η ΕΕ θα ανταποκριθεί στην πρόκληση να επιβληθεί μεσοπρόθεσμα ως ουσιαστικός παράγοντας της εξωτερικής πολιτικής σε περιοχές που παραδοσιακά χαρακτηρίζονται από αστάθεια και εντάσεις, όπως η Μέση Ανατολή και ο Καύκασος.
- Η Τουρκία τη στιγμή αυτή διέρχεται στάδιο ριζικών αλλαγών στις οποίες συγκαταλέγεται η ταχεία εξέλιξη των νοοτροπιών. Είναι προς το συμφέρον όλων να συνεχιστεί η σημερινή διαδικασία μεταρρυθμίσεων. Η Τουρκία θα αποτελέσει φωτεινό παράδειγμα χώρας με πληθυσμό στην πλειονότητά του μουσουλμανικό που προσχωρεί σε θεμελιώδεις αρχές όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, και το κράτος δικαίου.
- Η προσχώρηση της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα έχει θετικές, αλλά σχετικά μικρές, οικονομικές επιπτώσεις, τόσο λόγω του περιορισμένου μεγέθους της τουρκικής οικονομίας όσο και του βαθμού οικονομικής ολοκλήρωσης που έχει ήδη επιτευχθεί πριν την προσχώρηση. Πολλά θα εξαρτηθούν από τις μελλοντικές οικονομικές εξελίξεις στην Τουρκία. Η έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων πιστεύεται ότι θα βοηθήσει τις συνεχείς προσπάθειες της Τουρκίας να διασφαλίσει μακροοικονομική σταθερότητα και να προωθήσει τις επενδύσεις, την μεγέθυνση της οικονομίας και την κοινωνική ανάπτυξη. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, το ΑΕΠ της Τουρκίας αναμένεται να αυξηθεί ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ.
- Η προσχώρηση της Τουρκίας, χώρας μεσαίου χαμηλού εισοδήματος, θα αυξήσει τις περιφερειακές οικονομικές ανισότητες εντός της διευρυμένης ΕΕ, όπως και η πλέον πρόσφατη διεύρυνση, και θα αποτελέσει μεγάλη πρόκληση για την πολιτική συνοχής. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, η Τουρκία θα είναι επιλέξιμη να λαμβάνει σημαντική βοήθεια από τα διαρθρωτικά ταμεία και τα ταμεία συνοχής. Βάσει των σημερινών κανόνων, ορισμένες περιοχές των σημερινών κρατών μελών που λαμβάνουν βοήθεια από τα διαρθρωτικά ταμεία ενδεχομένως απολέσουν την επιλεξιμότητά τους.
- Η ενσωμάτωση της Τουρκίας στην εσωτερική αγορά θα είναι επωφελής. Ωστόσο, αυτό εξαρτάται όχι μόνο από την εκπλήρωση των σημερινών υποχρεώσεων που

απορρέουν από την τελωνειακή ένωση αλλά επίσης από περισσότερο οριζόντιες μεταρρυθμίσεις, όπως η ενίσχυση της εταιρικής διοίκησης και των ρυθμιστικών πλαισίων, η εντατικοποίηση της καταπολέμησης της διαφθοράς και η αισθητή βελτίωση της λειτουργίας του δικαστικού κλάδου.

- Υπερβαίνοντας τα τρία εκατομμύρια, οι Τούρκοι αποτελούν την μεγαλύτερη κοινότητα υπηκόων τρίτης χώρας που νομίμως διαμένουν σήμερα στην ΕΕ. Διαθέσιμες μελέτες παρουσιάζουν ποικίλες εκτιμήσεις της αναμενόμενης έκτασης του πρόσθετου μεταναστευτικού κύματος που θα ακολουθήσει μετά την προσχώρηση της Τουρκίας. Για να αποφευχθούν σοβαρές διαταραχές της αγοράς εργασίας της ΕΕ, θα μπορούσε να εξεταστεί το ενδεχόμενο επιβολής μεγάλων μεταβατικών περιόδων και μίας μόνιμης ρήτρας διασφάλισης. Ωστόσο, η πληθυσμιακή δυναμική της Τουρκίας θα μπορούσε να συμβάλλει αντισταθμιστικά στην γήρανση των κοινωνιών της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, είναι προς το συμφέρον της ΕΕ να επέλθουν μεταρρυθμίσεις και να πραγματοποιηθούν επενδύσεις στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην Τουρκία την ερχόμενη δεκαετία.
- Η γεωργία είναι ένας από τους σημαντικότερους κοινωνικοοικονομικούς τομείς στην Τουρκία και θα χρειαστεί ιδιαίτερη προσοχή. Θα απαιτηθούν από την Τουρκία συνεχείς προσπάθειες αγροτικής ανάπτυξης και αναβάθμισης της διοικητικής της ικανότητας ώστε να δημιουργηθούν οι ευνοϊκότερες δυνατές συνθήκες για την επιτυχή συμμετοχή στην κοινή γεωργική πολιτική. Η Τουρκία θα χρειαστεί πολύ χρόνο για να καταστήσει ανταγωνιστικότερους ορισμένους γεωργικούς τομείς ώστε να αποφευχθεί σημαντική συρρίκνωση του εισοδήματος των τούρκων γεωργών. Στο πλαίσιο των σημερινών πολιτικών, η Τουρκία θα είναι επιλέξιμη να λαμβάνει σημαντική ενίσχυση. Στον κτηνιατρικό τομέα, πρέπει να καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες για να βελτιωθούν η υγεία των ζώων και οι έλεγχοι στα ανατολικά σύνορα, ώστε να αποφευχθούν σοβαρά προβλήματα κατά την στιγμή της προσχώρησης.
- Η προσχώρηση της Τουρκίας θα εξασφαλίσει καλύτερες οδούς ενεργειακού εφοδιασμού για την ΕΕ. Θα απαιτηθεί πιθανότατα η ανάπτυξη των πολιτικών της ΕΕ για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων και τη σχετική υποδομή. Λόγω των, ενίοτε σημαντικών, διασυνοριακών επιπτώσεων των πολιτικών, η ορθή εφαρμογή εκ μέρους της Τουρκίας και άλλων πολιτικών της ΕΕ στους τομείς του περιβάλλοντος, των μεταφορών, της ενέργειας και της προστασίας του καταναλωτή, θα έχει σημαντικές θετικές επιπτώσεις για τους πολίτες της ΕΕ που βρίσκονται σε άλλες χώρες.
- Η διαχείριση των νέων μεγάλων εξωτερικών συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα αποτελέσει σημαντική πολιτική πρόκληση και θα απαιτήσει μεγάλες επενδύσεις. Η διαχείριση της μετανάστευσης και της παροχής ασύλου καθώς και η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας, της διακίνησης ανθρώπων, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών και όπλων, θα διευκολυνθούν μέσω της στενότερης συνεργασίας τόσο πριν όσο και μετά την προσχώρηση.
- Οι δημοσιονομικές επιπτώσεις της προσχώρησης της Τουρκίας στην ΕΕ μπορούν να εκτιμηθούν πλήρως μόνον όταν καθοριστούν οι παράμετροι των χρηματοδοτικών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία, στο πλαίσιο των

δημοσιονομικών προοπτικών από το έτος 2014 και μετά. Η φύση και το ποσό των μεταφορών προς την Τουρκία θα εξαρτηθεί από ορισμένους μεταβαλλόμενους παράγοντες, όπως, από τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τυχόν ειδικές ρυθμίσεις που θα συμφωνηθούν με την Τουρκία κατά τις διαπραγματεύσεις ή και από τις διατάξεις του προϋπολογισμού που θα ισχύουν τη στιγμή εκείνη, κυρίως δε το συνολικό ανώτατο όριο του προϋπολογισμού. Ωστόσο, είναι σαφές ότι οι επιπτώσεις στον προϋπολογισμό, υπολογιζόμενες βάσει των σημερινών πολιτικών, θα είναι σημαντικές.

- Όσον αφορά τα θεσμικά όργανα, η προσχώρηση της Τουρκίας, αξιολογημένη βάσει του Συντάγματος της Ευρώπης, θα επηρεάσει σημαντικά την κατανομή των εδρών των σημερινών κρατών μελών στο Κοινοβούλιο, ειδικότερα των χωρών μεσαίου και μεγάλου μεγέθους. Στο Συμβούλιο, η Τουρκία θα έχει σημαντική φωνή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων λόγω της πληθυσμιακής της αναλογίας που θα αντανακλάται στο σύστημα ψηφοφορίας του Συμβουλίου. Οι επιπτώσεις όσον αφορά την Επιτροπή θα είναι λιγότερο σημαντικές λόγω της σχεδιαζόμενης μείωσης των μελών της Επιτροπής από το 2014 και μετά.

4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Σε γενικές γραμμές, πρέπει να συνεχιστεί με αυστηρότητα η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Ειδικότερα, η πολιτική μηδενικής ανοχής έναντι των βασανιστηρίων πρέπει να εφαρμοστεί μέσω αποφασιστικών προσπαθειών που θα καταβληθούν σε όλα τα επίπεδα του τουρκικού κράτους ώστε να εξαλειφθούν και τα τελευταία ίχνη βασανιστηρίων. Είναι πολύ σημαντικό να αναπτυχθεί περισσότερο η κοινωνία των πολιτών. Η ανάγκη εδραίωσης και διεύρυνσης των πολιτικών μεταρρυθμίσεων αφορά επίσης την ομαλοποίηση και την βελτίωση της κατάστασης στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας, και περιλαμβάνει μέτρα για την βελτίωση της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και πρωτοβουλίες ώστε να διευκολυνθεί η επιστροφή των εκτοπισθέντων και να απολαμβάνουν οι Κούρδοι πλήρη δικαιώματα και ελευθερίες. Περαιτέρω ενέργειες απαιτούνται επίσης όσον αφορά τα ιδιαίτερα προβλήματα των μη μουσουλμανικών θρησκευτικών κοινοτήτων και τα δικαιώματα των συνδικαλιστικών οργανώσεων.

Για να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η μη αναστρεψιμότητα της διαδικασίας πολιτικής μεταρρύθμισης, η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να παρακολουθεί στενά την πρόοδο των πολιτικών μεταρρυθμίσεων, βάσει εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση, η οποία θα καθορίζει τις προτεραιότητες της διαδικασίας μεταρρύθμισης. Η Επιτροπή, βασιζόμενη σε ανάλυση της περιοδικής έκθεσης, θα προτείνει την αναθεώρηση της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση την άνοιξη του 2005. Βάσει αυτών, θα πραγματοποιείται σε ετήσια βάση, αρχής γενομένης στο τέλος του 2005, μία γενική επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο παγιώνονται και διευρύνονται οι πολιτικές μεταρρυθμίσεις. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μία πρώτη έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο 2005. Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων θα καθορίσει και την πρόοδο των διαπραγματεύσεων.

Ευθυγραμμισμένη με τη συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Σύνταγμα της Ευρώπης, η Επιτροπή, σε περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παραβίασης των αρχών επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση, τουτέστιν των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών καθώς και του κράτους δικαίου, θα συνιστά την αναστολή των

διαπραγματεύσεων. Το Συμβούλιο πρέπει να μπορεί να αποφασίζει επί της σύστασης αυτής με ειδική πλειοψηφία.

Ο προωθημένος πολιτικός διάλογος και η τακτική παρακολούθηση πρέπει να συνεχιστούν και μετά την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Όπως και κατά το παρελθόν, ο διάλογος θα συνδυαστεί με την βοήθεια που παρέχουν εμπειρογνώμονες της Επιτροπής. Ο διάλογος στον οικονομικό τομέα πρέπει επίσης να συνεχιστεί, με σαφή αναφορά στο κεκτημένο και, ειδικότερα, στις μεθόδους συντονισμού της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόζονται στην ΕΕ.

Αξιοποιώντας τα μέσα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια, όπως οι αδελφοποιήσεις, οι αξιολογήσεις από ομολόγους και η ΤΑΙΕΧ, η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να συνδράμει την Τουρκία ώστε αυτή να επιτύχει την αναγκαία νομοθετική και πραγματική σύγκλιση. Η προενταξιακή στρατηγική για την Τουρκία πρέπει να αναβαθμιστεί προκειμένου να επικεντρωθεί στις προτεραιότητες που περιέχει η αναθεωρημένη εταιρική σχέση προσχώρησης η οποία θα βασίζεται στην περιοδική έκθεση και στην αξιολόγηση των θεμάτων που εγείρονται με την ενταξιακή προοπτική της Τουρκίας. Πρέπει να αναπτυχθούν συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης του νοτιανατολικού τμήματος της χώρας, μεταξύ άλλων, μέσω της διάθεσης σημαντικού μεριδίου της κοινοτικής βοήθειας προς την Τουρκία.

Μέχρι το 2006, η χρηματοδοτική και τεχνική βοήθεια της ΕΕ για την προετοιμασία της Τουρκίας θα εξακολουθήσει να βασίζεται στο ειδικό προενταξιακό μέσο για την Τουρκία το οποίο εγκρίθηκε από το Συμβούλιο τον Δεκέμβριο 2001. Η Επιτροπή έχει προτείνει στο Συμβούλιο τη σύσταση ενός νέου προενταξιακού μέσου από το οποίο η Τουρκία θα επωφεληθεί από το 2007 και μετά, και το οποίο θα βασίζεται στα σημερινά προενταξιακά μέσα Phare, ISPA και SAPARD. Στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών προοπτικών, η Επιτροπή θα προτείνει αύξηση των κονδυλίων που θα χορηγηθούν στην Τουρκία.

5. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΝΤΑΞΙΑΚΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ

Με την ανωτέρω συνοπτική αξιολόγηση επιβεβαιώνεται ότι τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και η Τουρκία θα χρειαστούν πολύ χρόνο για να δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις που θα εξασφαλίσουν την ομαλή ενσωμάτωση της Τουρκίας στην ΕΕ. Ο χρόνος αυτός δεν είναι απλώς αναγκαίος για να προστατευτεί η συνοχή και η αποτελεσματικότητα της Ένωσης, αλλά και για να μην υποχρεωθεί η Τουρκία να εφαρμόσει πολιτικές ενδεχομένως ακατάλληλες για το επίπεδο ανάπτυξής της.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις θα διεξαχθούν στο πλαίσιο μιας διακυβερνητικής διάσκεψης της οποίας οι αποφάσεις λαμβάνονται με ομοφωνία. Το πλαίσιο διαπραγματεύσεων θα πρέπει να αντανακλά τις ιδιαίτερες προκλήσεις που σχετίζονται με την προσχώρηση της Τουρκίας. Οι ακριβείς παράμετροι για τη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων θα καθοριστούν βάσει των γενικών ενδείξεων που παρατίθενται στη συνέχεια, μόλις ληφθεί η απόφαση έναρξης των διαπραγματεύσεων.

Αμέσως μετά την επίσημη έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, η Επιτροπή θα οργανώσει μία εκτεταμένη διαδικασία εξέτασης του κεκτημένου, την αποκαλούμενη αναλυτική εξέταση, προκειμένου να εξηγήσει το κεκτημένο και να

λάβει τις πρώτες ενδείξεις για τα θέματα που ενδεχομένως θα προκύψουν κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων. Οι διαπραγματεύσεις θα είναι πολύπλοκες και θα αντανακλούν, αφενός, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Τουρκία ως προς την εφαρμογή του κεκτημένου και, αφετέρου, την ανάγκη θέσπισης διατάξεων που θα διευκολύνουν την αρμονική ενσωμάτωση της Τουρκίας στην ΕΕ. Ως παράδειγμα αναφέρονται η εφαρμογή της κοινής αγροτικής πολιτικής και της πολιτικής συνοχής στην Τουρκία. Οι κανόνες που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων είναι ένα τρίτο παράδειγμα. Είναι πιθανό να υπάρξει, όπως και σε προηγούμενους γύρους διευρύνσης, η ανάγκη πολυάριθμων ειδικών ρυθμίσεων και, σε ορισμένους τομείς, μεγάλες μεταβατικές περιόδους. Στην περίπτωση της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων μπορεί να εξεταστεί το ενδεχόμενο θέσπισης μόνιμων διασφαλίσεων. Η Επιτροπή θα εξετάσει λεπτομερώς την ανάλυσή της κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων προτού παρουσιάσει μία συγκεκριμένη προσέγγιση για κάθε ένα από τα τρία αυτά θέματα.

Το περιεχόμενο των διαπραγματεύσεων θα κατανεμηθεί σε κεφάλαια, εκ των οποίων το καθένα θα καλύπτει έναν συγκεκριμένο τομέα πολιτικής. Η Επιτροπή θα συνιστά στο Συμβούλιο την έναρξη διαπραγματεύσεων για κάθε συγκεκριμένο κεφάλαιο, μόλις θεωρεί ότι η Τουρκία είναι επαρκώς προετοιμασμένη. Όσον αφορά ορισμένα κεφάλαια με οικονομική διάσταση, η ύπαρξη μιας λειτουργούσας οικονομίας της αγοράς πρέπει να αποτελεί προαπαιτούμενο για την έναρξη διαπραγματεύσεων.

Πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων για κάθε κεφάλαιο, θα πρέπει να καθοριστούν κριτήρια αναφοράς για το προσωρινό κλείσιμο κάθε κεφαλαίου και, όπου κρίνεται σκόπιμο για το άνοιγμα των κεφαλαίων. Αυτά τα κριτήρια αναφοράς θα μπορούν να παραπέμπουν στην ευθυγράμμιση των νομοθεσιών και σε έναν ικανοποιητικό απολογισμό όσον αφορά την εφαρμογή. Παράλληλα, πρέπει να έχουν εκπληρωθεί, ήδη πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων για τα εκάστοτε κεφάλαια, οι νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμφωνία σύνδεσης και από την τελωνειακή ένωση, ειδικότερα οι υποχρεώσεις σχετικά με το κεκτημένο.

Η πρόοδος των διαπραγματεύσεων δεν θα εξαρτάται απλώς από τη σύγκλιση της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ΕΕ θα πρέπει να προετοιμαστεί και αυτή καθώς, όπως αναφέρει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου 1993, η ικανότητα της Ένωσης να απορροφήσει νέα μέλη χωρίς να επιβραδυνθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί ένα άλλο σημαντικό θέμα που αφορά τόσο την Ένωση όσο και τις υποψήφιας χώρες. Από την ανάλυση που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα σχετικά με την προσχώρηση της Τουρκίας δεν προκύπτει ότι θα απαιτηθούν μεγάλες προσαρμογές σε πολιτικές σχετικές με την εσωτερική αγορά. Όπως και στο παρελθόν, οι διαπραγματεύσεις θα βασίζονται στο κεκτημένο. Ωστόσο, ενδεχομένως πριν την προσχώρηση προκύψει η ανάγκη ορισμένων προσαρμογών στο κεκτημένο. Εν πάση περιπτώσει, η ΕΕ, προτού εξετάσει τις δημοσιονομικές επιπτώσεις ορισμένων υπό διαπραγμάτευση κεφαλαίων, θα πρέπει να έχει καθορίσει τις δημοσιονομικές της προοπτικές για το διάστημα μετά το 2014. Ίσως κριθούν αναγκαίες ρυθμίσεις που θα ανταποκρίνονται στην ιδιαίτερη κατάσταση της Τουρκίας. Τέλος, η ΕΕ θα χρειαστεί να εξετάσει την ενίσχυση των πολιτικών σε ζωτικούς τομείς που έχουν προσδιοριστεί κατά την αξιολόγηση των θεμάτων που ανακύπτουν από την ενταξιακή προοπτική της Τουρκίας, όπως τα εξωτερικά σύνορα και η εξωτερική πολιτική.

Μόνον αν επιδειχθεί αποφασιστική και συνεχής προσήλωση στις μεταρρυθμίσεις θα μπορέσει η Τουρκία να εξασφαλίσει την επιτυχή ολοκλήρωση του συνόλου των

ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Η διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων και η προοπτική της προσχώρησης πιστεύεται ότι θα συμβάλει στην επίτευξη πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία. Το τελικό αποτέλεσμα θα πρέπει να εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Τουρκία.

6. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Είναι σαφές ότι πρέπει να ενισχυθεί ο διάλογος σε ορισμένα θέματα που αφορούν τις σχέσεις ΕΕ-Τουρκίας. Πρέπει να εξεταστούν ορισμένα συναφή ζητήματα τα οποία δεν σχετίζονται άμεσα με την Ευρωπαϊκή Ένωση καθαυτή. Πρέπει να δημιουργηθούν ορισμένα φόρα τα οποία θα αποτελέσουν σημείο συνάντησης των λαών των κρατών μελών και της Τουρκίας, όπου θα μπορούν να συζητώνται ανοικτά και ειλικρινά όλες οι ανησυχίες και οι απόψεις. Θα μπορούν επίσης να συζητώνται οι πολιτισμικές και θρησκευτικές διαφορές, θέματα που σχετίζονται με την μετανάστευση, σκέψεις για τα δικαιώματα των μειονοτήτων και το θέμα της τρομοκρατίας. Στον διάλογο αυτό, τον οποίο η ΕΕ πρέπει να διευκολύνει, τον κύριο ρόλο θα κληθεί να διαδραματίσει η κοινωνία των πολιτών. Η Επιτροπή θα υποβάλει, μελλοντικά, προτάσεις σχετικά με τον τρόπο στήριξης του διαλόγου αυτού.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Βάσει των προαναφερθέντων, τα συμπεράσματα και οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν ως εξής:

- (1) Η Τουρκία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την διαδικασία πολιτικής μεταρρύθμισης, ειδικότερα μέσω εκτεταμένων συνταγματικών και νομοθετικών αλλαγών που υιοθετήθηκαν τα τελευταία χρόνια, εναρμονιζόμενη με τις προτεραιότητες της εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση. Ωστόσο, δεν έχουν τεθεί ακόμη σε ισχύ ο νόμος περί οργανώσεων, ο νέος Ποινικός Κώδικας και ο νόμος περί δευτεροβάθμιων δικαστηρίων. Επιπλέον, δεν έχουν εγκριθεί ακόμη ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας, η νομοθεσία για τη σύσταση δικαστικής αστυνομίας και ο νόμος για την εκτέλεση ποινών και μέτρων.
- (2) Η Τουρκία καταβάλλει σημαντικές προσπάθειες για την ορθή εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων αυτών. Παρόλα αυτά, η νομοθεσία και τα μέτρα εφαρμογής της πρέπει να βελτιωθούν και να επεκταθούν ακόμη περισσότερο. Αυτό αφορά κυρίως την πολιτική μηδενικής ανοχής έναντι των βασανιστηρίων και των κακοποιήσεων, καθώς και την εφαρμογή διατάξεων σχετικά με την ελευθερία έκφρασης, τη θρησκευτική ελευθερία, τα δικαιώματα των γυναικών και τα πρότυπα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ), περιλαμβανομένων και των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων, και τα δικαιώματα των μειονοτήτων.
- (3) Λαμβανομένης υπόψη της συνολικής σημειωθείσας προόδου στον τομέα των μεταρρυθμίσεων και υπό την προϋπόθεση ότι η Τουρκία θα θέσει σε ισχύ την εκκρεμούσα νομοθεσία που αναφέρεται στην παράγραφο 1, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Τουρκία πληροί επαρκώς τα πολιτικά κριτήρια και συνιστά την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων. Η μη αναστρεψιμότητα της

διαδικασίας μεταρρυθμίσεων, και η εφαρμογή της, κυρίως όσον αφορά τις θεμελιώδεις ελευθερίες, θα πρέπει να επιβεβαιωθεί εντός μακρύτερου χρονικού ορίζοντα.

- (4) Πρέπει να τηρηθεί μια στρατηγική τριών πυλώνων. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τη συνεργασία με στόχο να ενισχυθεί και να στηριχθεί η διαδικασία μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία, και ιδίως η αδιάκοπη εκπλήρωση των πολιτικών κριτηρίων της Κοπεγχάγης. Για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η μη αναστρεψιμότητα της διαδικασίας αυτής, η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να παρακολουθεί στενά την πρόοδο που σημειώνεται στον τομέα των πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Αυτό θα γίνει βάσει μιας αναθεωρημένης εταιρικής σχέσης για την προσχώρηση, η οποία θα καθορίζει τις προτεραιότητες για περαιτέρω μεταρρυθμίσεις. Σε ετήσια βάση, αρχής γενομένης στο τέλος του 2005, θα πραγματοποιείται γενική επισκόπηση της προόδου των πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα παρουσιάσει μία πρώτη έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο 2005. Ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων θα καθορίσει και την πρόοδο των διαπραγματεύσεων.
- (5) Ευθυγραμμισμένη με τη συνθήκη της ΕΕ και το Σύνταγμα της Ευρώπης, η Επιτροπή, σε περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παραβίασης των αρχών επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση, τουτέστιν των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών καθώς και του κράτους δικαίου, θα συνιστά την αναστολή των διαπραγματεύσεων. Το Συμβούλιο θα αποφασίζει επί της σύστασης αυτής με ειδική πλειοψηφία.
- (6) Ο δεύτερος πυλώνας καθορίζει τον συγκεκριμένο τρόπο προσέγγισης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις θα διεξαχθούν στο πλαίσιο διακυβερνητικής διάσκεψης, όπου οι αποφάσεις απαιτούν ομοφωνία και πλήρη συμμετοχή όλων των μελών της ΕΕ. Οι διαπραγματεύσεις θα είναι πολύπλοκες. Για κάθε κεφάλαιο διαπραγματεύσεων το Συμβούλιο πρέπει να καθορίσει κριτήρια αναφοράς για το προσωρινό κλείσιμο και, κατά περίπτωση, για την έναρξη διαπραγματεύσεων, και μεταξύ άλλων για την ευθυγράμμιση των νομοθεσιών και την τήρηση ικανοποιητικού απολογισμού εφαρμογής του κεκτημένου. Πριν από την έναρξη των διαπραγματεύσεων στα συναφή κεφάλαια, πρέπει να έχουν εκπληρωθεί όλες οι νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από το κεκτημένο. Ενδέχεται να χρειαστούν μεγάλες μεταβατικές περίοδοι. Επιπλέον, σε ορισμένους τομείς, όπως οι διαρθρωτικές πολιτικές και η γεωργία, ενδεχομένως χρειαστούν ειδικές ρυθμίσεις, ενώ στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων μπορεί να εξεταστεί το ενδεχόμενο μονίμων μέτρων διασφάλισης. Ο δημοσιονομικός και θεσμικός αντίκτυπος από την προσχώρηση της Τουρκίας θα είναι σημαντικός. Η ΕΕ θα πρέπει, πριν από την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, να καθορίσει τις δημοσιονομικές της προοπτικές για την περίοδο μετά το 2014. Επιπλέον, η Επιτροπή θα παρακολουθεί, καθ'όλη τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, την ικανότητα της Ένωσης να απορροφήσει νέα μέλη και να εμβαθύνει την ολοκλήρωση, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη της τους στόχους της Συνθήκης σχετικά με τις κοινές πολιτικές και την αλληλεγγύη.

- (7) Ο τρίτος πυλώνας προβλέπει έναν ουσιαστικά ενισχυμένο πολιτικό και πολιτισμικό διάλογο με σκοπό την προσέγγιση των λαών των κρατών μελών της ΕΕ και της Τουρκίας. Η κοινωνία των πολιτών θα κληθεί να διαδραματίσει τον σημαντικότερο ρόλο σ' αυτόν τον διάλογο, τον οποίο η ΕΕ θα πρέπει να διευκολύνει. Η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις σχετικά με τον τρόπο στήριξης του διαλόγου αυτού.
- (8) Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι η διαδικασία διαπραγματεύσεων θα συμβάλει καθοριστικά στη δρομολόγηση περαιτέρω μεταρρυθμίσεων στην Τουρκία. Η διαδικασία διαπραγματεύσεων είναι αφεαυτής μια συνεχής διαδικασία, για τα αποτελέσματα της οποίας δεν υπάρχουν εκ των προτέρων εγγυήσεις. Ανεξάρτητα από την έκβαση των διαπραγματεύσεων ή την επακόλουθη διαδικασία κύρωσης, οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Τουρκίας πρέπει να διασφαλίζουν ότι η Τουρκία θα παραμείνει πλήρως προσδεδεμένη στις ευρωπαϊκές δομές. Για την προσχώρηση της Τουρκίας θα απαιτηθεί εις βάθος προετοιμασία, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ομαλή ενσωμάτωση σε μία διαμορφωμένη πραγματικότητα πενήντα ετών ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Annex: Conclusions of the Regular Report on Turkey

When the European Council of December 1999 decided that Turkey is a candidate for accession, Turkey was considered to have the basic features of a democratic system while at the same time displaying serious shortcomings in terms of human rights and protection of minorities. In 2002, the Commission noted in its Regular Report that the decision on the candidate status of Turkey had encouraged the country to make noticeable progress with the adoption of a series of fundamental, but still limited, reforms. At that time, it was clear that most of those measures had yet to be implemented and that many other issues required to meet the Copenhagen political criteria had yet to be addressed. On that basis, the European Council decided in December 2002 to re-examine Turkey's fulfilment of the political criteria at the end of 2004.

Political reforms, in line with the priorities in the Accession Partnership, have been introduced by means of a series of constitutional and legislative changes adopted over a period of three years (2001-2004). There have been two major constitutional reforms in 2001 and 2004 and eight legislative packages were adopted by Parliament between February 2002 and July 2004. New codes have been adopted, including a Civil Code and a Penal Code. Numerous other laws, regulations, decrees and circulars outlining the application of these reforms were issued. The government undertook major steps to achieve better implementation of the reforms. The Reform Monitoring Group, a body set up under the chairmanship of the deputy Prime Minister responsible for Human Rights, was established to supervise the reforms across the board and to solve practical problems. Significant progress took place also on the ground; however, the implementation of reforms remains uneven.

On civil-military relations, the government has increasingly asserted its control over the military. In order to enhance budgetary transparency the Court of Auditors was granted permission to audit military and defence expenditures. Extra-budgetary funds have been included in the general budget, allowing for full parliamentary control. In August 2004, for the first time a civilian was appointed Secretary General of the National Security Council. The process of fully aligning civil-military relations with EU practice is underway; nevertheless, the armed forces in Turkey continue to exercise influence through a series of informal mechanisms.

The independence and efficiency of the judiciary were strengthened, State Security Courts were abolished and some of their competencies were transferred to the newly-created Serious Felony Courts. The legislation to establish Intermediate Courts of Appeal was recently adopted, but the draft new Code of Criminal Procedure, the draft Laws on the Establishment of the Judicial Police and on the Execution of Punishments still await adoption.

Since 1 January 2004, Turkey has been a member of the Council of Europe's Group of States Against Corruption (GRECO). A number of anti-corruption measures have been adopted, in particular by establishing ethical rules for public servants. However, despite these legislative developments, corruption remains a serious problem in almost all areas of the economy and public affairs.

Concerning the general framework for the respect of human rights and the exercise of fundamental freedoms, Turkey has acceded to most relevant international and European conventions and the principle of the supremacy of these international human rights conventions over domestic law was enshrined in the Constitution. Since 2002 Turkey has increased its efforts to execute decisions of the European Court of Human Rights. Higher

judicial bodies such as the Court of Cassation have issued a number of judgments interpreting the reforms in accordance with the standards of the European Court, including in cases related to the use of the Kurdish language, torture and freedom of expression. Retrials have taken place, leading to a number of acquittals. Leyla Zana and her former colleagues, who were released from prison in June 2004, are to face a further retrial, following a decision by the Court of Cassation.

The death penalty was abolished in all circumstances according to Protocol No 13 to the European Convention on Human Rights, which Turkey signed in January 2004. Remaining references to the death penalty in existing legislation were removed. Further efforts have been made to strengthen the fight against torture and ill-treatment, including provisions in the new Penal Code. Pre-trial detention procedures have been aligned with European standards, although detainees are not always made aware of their rights by law enforcement officers. The authorities have adopted a zero tolerance policy towards torture and a number of perpetrators of torture have been punished. Torture is no longer systematic, but numerous cases of ill-treatment including torture still continue to occur and further efforts will be required to eradicate such practices.

As regards freedom of expression, the situation has improved significantly, but several problems remain. The situation of individuals sentenced for non-violent expression of opinion is now being addressed and several persons sentenced under the old provisions were either acquitted or released. Constitutional amendments and a new press law have increased press freedoms. The new law abrogates sanctions such as the closure of publications, the halting of distribution and the confiscation of printing machines. However, in a number of cases journalists and other citizens expressing non-violent opinion continue to be prosecuted. The new Penal Code provides only limited progress as regards freedom of expression.

If adopted, the new Law on Associations, initially passed in July 2004 and then vetoed by the President, will be significant in terms of reducing the possibility of state interference in the activities of associations and will contribute towards the strengthening of civil society. Despite measures taken to ease restrictions on demonstrations, there are still reports of the use of disproportionate force against demonstrators.

Although freedom of religious belief is guaranteed by the Constitution, and freedom to worship is largely unhampered, non-Muslim religious communities continue to experience difficulties connected with legal personality, property rights, training of clergy, schools and internal management. Appropriate legislation could remedy these difficulties. Alevi are still not recognised as a Muslim minority.

As regards economic and social rights, the principle of gender equality has been strengthened in the Civil Code and the Constitution. Under the new Penal Code, perpetrators of “honour killings” should be sentenced to life imprisonment, virginity tests will be prohibited without a court order and sexual assault in marriage will qualify as a criminal offence. The situation of women is still unsatisfactory; discrimination and violence against women, including “honour killings”, remain a major problem. Children’s rights were strengthened, but child labour remains an issue of serious concern. Trade union rights still fall short of ILO standards.

As far as the protection of minorities and the exercise of cultural rights are concerned, the Constitution was amended to lift the ban on the use of Kurdish and other languages. Several Kurdish language schools recently opened in the Southeast of Turkey. Broadcasting in Kurdish and other languages and dialects is now permitted and broadcasts have started, although on a restricted scale. There has been greater tolerance for the expression of Kurdish

culture in its different forms. The measures adopted in the area of cultural rights represent only a starting point. There are still considerable restrictions, in particular in the area of broadcasting and education in minority languages.

The state of emergency, which had been in force for 15 years in some provinces of the Southeast, was completely lifted in 2002. Provisions used to restrict pre-trial detention rights under emergency rule were amended. Turkey began a dialogue with a number of international organisations, including the Commission, on the question of internally displaced persons. A Law on Compensation of Losses Resulting from Terrorist Acts was approved. Although work is underway to define a more systematic approach towards the region, no integrated strategy with a view to reducing regional disparities and addressing the economic, social and cultural needs of the local population has yet been adopted. The return of internally displaced persons in the Southeast has been limited and hampered by the village guard system and by a lack of material support. Future measures should address specifically the recommendations of the UN Secretary General's Special Representative for Displaced Persons.

In conclusion, Turkey has achieved significant legislative progress in many areas, through further reform packages, constitutional changes and the adoption of a new Penal Code, and in particular in those identified as priorities in last year's report and in the Accession Partnership. Important progress was made in the implementation of political reforms, but these need to be further consolidated and broadened. This applies to the strengthening and full implementation of provisions related to the respect of fundamental freedoms and protection of human rights, including women's rights, trade union rights, minority rights and problems faced by non-Muslim religious communities. Civilian control over the military needs to be asserted, and law enforcement and judicial practice aligned with the spirit of the reforms. The fight against corruption should be pursued. The policy of zero tolerance towards torture should be reinforced through determined efforts at all levels of the Turkish state. The normalisation of the situation in the Southeast should be pursued through the return of displaced persons, a strategy for socio-economic development and the establishment of conditions for the full enjoyment of rights and freedoms by the Kurds.

The changes to the Turkish political and legal system over the past years are part of a longer process and it will take time before the spirit of the reforms is fully reflected in the attitudes of executive and judicial bodies, at all levels and throughout the country. A steady determination will be required in order to tackle outstanding challenges and overcome bureaucratic hurdles. Political reform will continue to be closely monitored.

As regards the enhanced political dialogue, relations with Greece developed positively. A series of bilateral agreements were signed and several confidence building measures adopted. A process of exploratory talks has continued. On Cyprus, over the last year Turkey has supported and continues to support the efforts of the UN Secretary General to achieve a comprehensive settlement of the Cyprus problem. The European Council of June 2004 invited Turkey to conclude negotiations with the Commission on behalf of the Community and its 25 Member States on the adaptation of the Ankara Agreement to take account of the accession of the new Member States. The Commission expects a positive reply to the draft protocol on the necessary adaptations transmitted to Turkey in July 2004.

Turkey has made further considerable progress towards being a functioning market economy, in particular by reducing its macroeconomic imbalances. Turkey should also be able to cope with competitive pressure and market forces within the Union, provided that it firmly maintains its stabilisation policy and takes further decisive steps towards structural reforms.

Economic stability and predictability have been substantially improved since the 2001 economic crisis. Previously high inflation has come down to historic lows, political interference has been reduced and the institutional and regulatory framework has been brought closer to international standards. Thus, an important change towards a stable and rule-based economy has taken place. Key economic vulnerabilities, such as financial sector imbalances, have been tackled. Financial sector supervision has been strengthened. As a result, the shock resilience of the Turkish economy has significantly increased. Important progress has been achieved in increasing the transparency and efficiency of public administration, including public finances. Furthermore, important steps have been taken in facilitating the inflow of FDI and in improving the legal framework for privatisation.

In order to transform the current positive dynamics into sustained growth and stability, it is of crucial importance to continue the ongoing reform process. Maintaining a stability-oriented economic policy is a key element in this respect. In particular, fiscal imbalances have to be reduced and the disinflation process has to be maintained. The business climate would be improved by streamlining administrative procedures and strengthening the rule of law. Improving the efficiency of the commercial judiciary is of particular importance in this context. The banking sector's surveillance and prudential rules should continue to be aligned with international standards. The privatisation of state-owned banks and enterprises should be accelerated. Sufficient public and private investment and devoting particular attention to education are important to increase the competitiveness and the growth potential of the economy. The inflow of foreign direct investment has to be encouraged by removing remaining barriers.

Turkey's alignment has progressed in many areas but remains at an early stage for most chapters. Further work is required in all areas, new legislation should not move away from the *acquis*, and discrimination against non-Turkish service providers, or products should be discontinued. Administrative capacity needs to be reinforced. Moreover no Member State should be excluded from the mutual benefits deriving from the alignment with the *acquis*.

On the *free movement of goods*, overall transposition of the *acquis* is advancing steadily, but is not complete, while implementation remains uneven. There has been progress in the area of horizontal and procedural measures, and sector specific legislation, in particular in new approach areas, where substantial progress has taken place concerning conformity assessment and market surveillance. The public procurement Law still contains discrepancies with the *acquis*. Turkey should speed up the efforts to remove technical barriers to trade, and to increase compliance with the Decision 1/95 of the Association Council establishing the Customs Union, and to take the necessary steps to implement free circulation of products in the non-harmonised areas.

No progress has taken place concerning the *free movement of persons*, and overall legislative alignment is still at a very early stage. The administrative capacity needs thorough upgrading. Concerning the *freedom to provide services*, some progress could be recorded for financial services, except for insurance, but no development took place in the area of non-financial services. Market access restrictions are in place in particular in the area of non-financial services. In the field of professional services, no progress has been made since the previous Report. The alignment with the *acquis* on personal data protection needs to be achieved. An authority dealing with personal data protection should be established and the independence of the existing financial services supervisory authorities should be safeguarded. Limitations for foreigners should also be lifted. Alignment remains limited with the *acquis* on the *free movement of capital*. The priority should be the adoption of anti-money laundering

provisions, and the removal of restrictions to investment by foreigners. Improvements in this area would contribute to facilitate inflow of foreign direct investment.

In the area of *company law*, the alignment with the *acquis* remains very limited. However, important efforts have been undertaken to fight piracy with regards protection of intellectual and industrial property rights, but insufficient administrative capacity prevents remains a constraint. Concerning *competition policy*, the alignment with the *acquis* on anti-trust legislation is significant and progress continues in a satisfactory manner. On the contrary, alignment with state aid *acquis* is very limited, in spite of its inclusion in the Customs Union. The adoption of the state aid Law and the establishment of the state aid monitoring authority are crucial issues. Further efforts are also necessary to prepare an acceptable restructuring programme for the steel sector.

Little progress can be recorded since the previous Report in the area of *agriculture*, and overall alignment with the *acquis* remains limited. Progress has taken place concerning in particular veterinary, phytosanitary and food, but transposition and administrative capacity are still insufficient to ensure effective implementation. Rural development, eradication of animal diseases and upgrading of the Administrations concerned should be regarded as priorities. Progress has been very limited concerning *fisheries*. It is necessary to increase the efforts concerning resources management, as well as to reinforce the inspection and control capacities.

Some progress could be recorded in all *transport* modes, excepted air transport, but overall alignment remains limited and all modes present problematic issues. Concerning in particular maritime transport, the detention rate remains much higher than the EU average, and Turkey remains in the black list of the secretariat of the Paris Memorandum of Understanding on Port State controls. Cypriot vessels or vessels having landed in Cyprus are still not allowed in Turkish ports. Transposition of the *acquis* should take place in parallel with adherence to international agreements. The staff and capacity of the Ministry of Transport needs to be strengthened substantially.

As regards *taxation*, there has been limited progress in the area of *indirect taxation*, while no progress could be reported on direct taxation, or administrative co-operation. Overall, the Turkish fiscal regime remains partly aligned with the *acquis*, and important efforts remain necessary on all areas under this chapter. Alignment is necessary in particular concerning VAT, the scope of exemptions and applied rates. With regards to indirect taxation, excise duties should not penalise imported products. Also, administrative capacity requires a substantial strengthening, in particular to improve tax collection.

No progress can be recorded concerning *economic and monetary union* since the previous Report, and the overall level of alignment is limited. The most important issues to be addressed are the independence of the central bank and the remaining possibilities of privileged access to the financial sector to finance the budget.

In the area of *statistics*, there has been steady progress, but the alignment remains still limited. Therefore substantial efforts are still needed concerning statistical development. To this end, the new Statistical Law should be given priority. On *social policy and employment*, progress has been made since the last report, in particular as concerns health and safety at work. Nevertheless, the main problematic areas remain gender equality, labour law, anti discrimination, and social dialogue. Enforcement and full implementation of the legislation also appear as major challenges.

Turkey has made some progress in the *energy* chapter, while the degree of alignment remains limited and uneven across the different areas covered by the *acquis*. Effective implementation of the *acquis* requires a reinforcement of the administrative capacity. Sector restructuring including privatisation and the elimination of price distortions should continue.

In the area of *industrial policy*, there is a large alignment with the EC principles of *industrial policy*. Turkey has adopted an industrial strategy, but privatisation and restructuring are not progressing as planned. Steel sector and state owned banks in particular needs to be restructured. Despite progress in the framework legislation, foreign direct investment remains low. Concerning *small and medium sided enterprises*, access to finance has improved, and the Turkish policy is broadly in line with the EU enterprise policy. Nevertheless, further efforts remain necessary to improve SMEs' access to finance, and the business environment. In particular, a more effective treatment of the commercial court cases should be ensured. The definition of SME used by Turkey is not in line with the relevant Commission recommendations.

Some progress has been made in the area of *science and research*. The framework for co-operation is established, and representatives of Turkey participate as observers in the Committees preparing the 6th Framework Programme. To achieve full and effective participation to the Framework Programme requires that Turkey further upgrades its research-related administrative capacity. Similarly, some progress has been achieved concerning *education and training*, especially concerning the enrolment of girls in less favoured regions. The participation of Turkey to the EC programmes is satisfactory, but the investment remains below the EU average. Reforms and reinforcement of the training and education policies and institutions should continue, including the role of the High Education Board (YÖK), and the links between the labour market and the education should be improved.

In the *telecommunications* sector, fixed telephony services has been fully liberalised in 2004, and competition in internet services market has increased. There is overall a certain level of alignment with the *acquis*, but since the previous Report, very limited further progress has been made. Further efforts are in particular necessary to complete the legal framework and effectively implement the rules, including an adequate empowerment of the Telecom Authority, and to ensure an adequate level of competition in all telecommunication services.

Turkey's alignment with the *acquis* in *culture and audiovisual policy* remains limited, but some progress has been made through adoption of the regulation concerning radio and television broadcasts in languages and dialects used traditionally by Turkish citizens. The regulation has started to be implemented and broadcasts in Kurdish and other languages have started on national and regional basis. However, the conditions attached the regulation are still restrictive and substantial efforts continue to be necessary to achieve alignment with the *acquis*.

The *acquis* concerning *regional policy* is relevant for the implementation of Structural and Cohesion Funds. Very limited development has been made and the overall level of alignment with the *acquis* is limited. Substantial efforts would therefore be necessary to make appropriate use of the EU's structural instruments. Necessary institutions need to be created and administrative capacity to be reinforced.

Some progress has taken place concerning the *environment*, and the administrative capacity has been reinforced. However, the overall transposition of the environment *acquis* remains low. Administrative capacity needs further reinforcement and improved co-ordination among the administrations involved. The most intense efforts are needed for horizontal legislation,

air and water quality, waste management, nature protection, industrial pollution and risk management.

In the area of *consumers and health protection*, efforts to align with the *acquis* have continued, in particular concerning market surveillance. Overall alignment is uneven throughout the different components of consumers protection, and is more advanced concerning non-safety related measures. The efforts to ensure an effective transposition and implementation of the *acquis* on product liability and to improve administrative capacity should be pursued.

Turkey has continued to make efforts to align with the *acquis* in the area of *justice and home affairs*. Nevertheless, progress is required in important areas such as the reform of the judiciary and the fight against corruption. Co-operation both at national level among all relevant administrative bodies and with the EU should be improved on issues such as illegal migration and trafficking, including through the negotiation of a readmission agreement. The geographic limitation to the Geneva Convention on refugees should be lifted and co-operation among the relevant institutions should be improved.

Concerning the *acquis* in the area of *customs union*, there has been some progress since the previous Regular Report, the administrative capacity has been further strengthened and the overall level alignment is high, with exceptions in specific areas. The alignment of non-customs provisions applied in free zones continues to diverge from the *acquis* and need to be corrected. The overall level of alignment concerning *external relations* is already high, and some further progress has taken place. The adoption of most of the EC Generalised System of Preferences in particular is a welcome development. Certain discrepancies with the *acquis* still exist, concerning special regimes under the GSP, and other derive from the difficulties met in the negotiations with certain third Countries. Turkey is encouraged to continue its efforts in this area. As regards, *common foreign and security policy*, Turkey's foreign policy continues to be broadly in line with that of the EU, though less so when Turkey's neighbouring countries are concerned. Turkey's track record could be improved by ensuring a higher alignment with EU positions in international fora, and by ensuring the applicability of the sanctions or restrictive measures agreed.

Some progress can be reported since last year's Report regarding *financial control*. In particular, the adoption of the Public Financial Management and Control Law constitutes a significant step but the law will only be entirely implemented as from 2008. Turkey should further reinforce its administration and the capacity to protect the financial interests of the EC. In addition, significant progress has taken place concerning national budget formulation and execution, in the area of *financial and budgetary provisions*. However, there has been no improvement in the application of provisions on own resources. Further efforts are therefore necessary concerning the adoption of the necessary legislation and its implementation.

Implementation of legislation formally aligned with the *acquis* continues to be insufficient. Administrative capacity in most areas needs to be strengthened to ensure that the *acquis* is implemented and enforced effectively. In some cases, administrative reform should entail the establishment of new structures, for example in the field of state aid and regional development. Where regulatory bodies have been set up, they should be adequately empowered to perform their tasks, including adequate staffing and resources, and to ensure that their decisions are enforced. To this end, their autonomy should be safeguarded. Improved co-operation between the Commission and the Turkish administration in areas such as conformity assessment should be extended to other areas.